

ТЕМА 1: Дебати за ценностите

Учебна и дидактическа помощ

Аристотел (384 – 322 пр. Хр.)

Аристотел изхожда не от абстрактни мисловни конструкции, а от фактически съществуващата държава в нейната исторически възникнала форма – гръцкия полис. В това общество се формират характерът на един човек и неговите действия. Държавата се дефинира като ценностно общество, чрез което отделният човек може да разгърне най – доброто в себе си. Животът в държавническото общество за Аристотел е съществен елемент за човечеството. (Т1/1)

Освен това тази държава не само съществува, а има и цел, за която трябва постоянно да бъдат полагани усилия. Чрез това държавата получава и възпитателна функция. (Т1/2)

Поради това наричаме мисленето на Аристотел телеологическо (от гр.telos = цел)

Държавата улеснява човека да постигне “добрия” и “благородния” живот, очаква обаче и съответния принос от своите членове.

Тук възникват два въпроса:

1. Кой дефинира това, какво всъщност означава добър или щастлив живот?

Ще отидем твърде далеч, ако възпроизведем всичко това, което е написал Аристотел за условията, които ще въздействат върху всеки човек, ако той се стреми към най – висшето благо или щастието. Във всеки случай тук особена роля играят собственият разум и определени душевни качества на всеки човек – добродетелите. Добродетели като смелост, благоразумие, великодушие, справедливост се придобиват чрез съответно възпитание, а то в голяма степен зависи от справедливото законодателство, добрите закони улесняват за голяма част от хората развиването на добри качества на характера, а те допринасят директно за добрия живот. (Т1/3)

2. Как се регулира участието в законодателството?

Управляването над подобни Аристотел нарича политическа власт и тя трябва специално да се изучава. Властта Аристотел предоставя по – скоро на отделните личности, които трябва да се насочат към две неща. Едното са целите на държавата и другото е правият ред на една конституция, в която се установява участието на гражданина в законите.

Тоест, за власт се признава само тази, в която гражданите участват в законодателството, при което Аристотел цени по – високо анализаторската способност на множеството, отколкото тази на един малък брой от най – добрите. Освен това всички закони трябва да съответсват на конституцията, за да бъдат наистина справедливи. (Т1/4)

Съществени части от политическата етика на Аристотел предполагат съществуването на определено общество, което може да се върне към традиционните ценности. За добра се счита тази държавна форма, която служи най – вече на общото благо, на утвърждаването на обществени ценности. Необвързани обществено индивиди не са й присъщи.

През Средновековието философията на Аристотел получава по-нататъчно християнско развитие чрез Тома Аквински и образува фундамент за така наречените комунари, които от 80-те години на 20в. оказват значително влияние.

Обобщение:

- Човекът по природа е образуващо държавата същество.
- Държавата по природа е по-първична от отделния човек.
- Държавата има за цел да разгърне добродетелите на своите граждани.
- Държавата в този смисъл има възпитателна задача.
- Общото благо стои пред собствения интерес.
- Законите се нуждаят от одобрението на гражданите.